

Nem vagyunk vendégek

A III. Egri Országos Akvarell Triennálé

P. SZABÓ ERNŐ

Kepes Intézet, Eger, 2018. VII. 14. – IX. 30.

Élményfestés – Juhász Nóra, a kiállítás egyik legfiatalabb résztvevője ezt a címet adta munkájának, amelyre a kisiskolások jellegzetes ákom-bákom betűivel fel is írta: Nyári élményeim. Generációs társa, Karai Hajnal egy eldobható mcdonald'sos poharat örökít meg a maga bugyuta reklámszövegeivel, Metzing Eszter viszont egy éjszakai teregetés felejthetetlen jelenetébe kínál betekintést nézőinek. Nem folytatom a sort, a három név, a három mű is mutatja, hogy a fiatal magyar művészek körében megerősödött az érdeklődés az élet sokszor mellékesnek tekintett pillanatai, kellékei, kulisszái iránt, mintha csak újra szeretnék építeni azt a világot, amelyben élnek.

embertársainkkal szemben, elégedetlenül azzal, amit mi magunk tettünk a dolgok változásáért vagy éppen létükben fenyegetett hagyományaink, értékeink megmentéséért. Jó ideje a kortárs magyar művészek sem törekednek másra – hasonlóképpen egyébként a világ más részein élő kollégáikhoz –, mint helyzetük, művészetük társadalmi szerepének, súlyának újraértékelésére, ahogyan ma divatos mondani, újrapozicionálására.

De nem is olyan új ez a törekvés. Fél évszázaddal ezelőtt, az első Egri Országos Akvarell Biennálé 1968-as megrendezésekor, Németh Lajos professzor úgy fogalmazott, hogy „az elmúlt évek során képzőművészetünk mostoha gyermekévé vált az akvarell műfaja. Perifériára,

Fotó: ????

BÁNKÚTI GERGŐ: *Akvarellek cím nélkül, 2018, 23x27 cm* **BÁNKÚTI GERGŐ:** *Akvarellek cím nélkül, 2018, 27x23 cm*

Valljuk be, nincs ebben semmi rendkívüli: nap mint nap erre törekszünk magunk is, többé-kevésbé elégedetlenül mindazzal, ami eddig történt körülöttünk, hogy ne foglaljuk el az előkelő idegen pozícióját környezetünkkel,

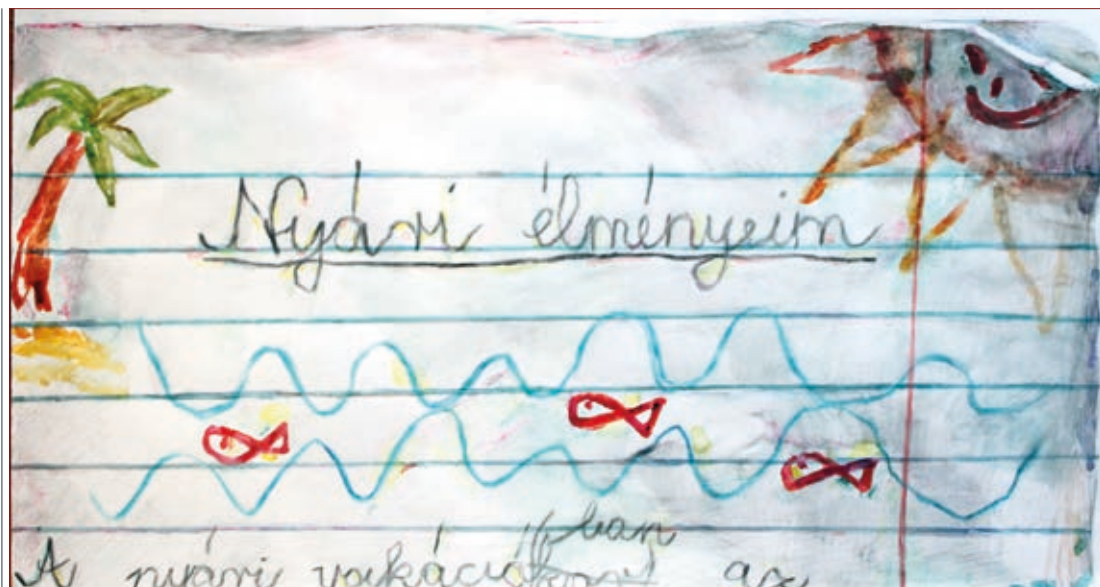
szinte kiszorított helyzetbe került.” Pedig, tette hozzá, „az akvarellművészetnek a modern művészetben is megvan a lehetősége, hiszen a dolgok nem a technikánál, hanem a szemléletnél dőlnek el.” Ki tudná ma már megmondani, mi is lehetett a baj a 3T időszakában az

akvarellal, ha csak az nem, hogy meglehetősen alkalmatlan volt annak a tematikának a tolmácsolására, amelyet, ha csak ajánlásként is, de még mindig hangsúlyozott a művészetpolitika egy-egy nagy kiállítás előtt.

Annál alkalmasabb volt az akvarell művészete minden korban a valóság gyors megragadására, az élmények rögzítésére, a spontán reflexiók kifejezésére. De éppen ez az, ami miatt gyakran emlegetik az akvarellt a piktúra legnehezebb műfajaként is: a színek gyors felrakása a papírra s a gyors száradás nem engedi meg a későbbi változtatásokat. Korunkban azonban más a helyzet: egyre kevesebb a szabadban, alla prima készülő mű, a tűnékeny élmény megragadása, ahogyan az

hanem éppenséggel megerősíti az akvarellfestészet pozícióit. Ahogyan néhány évvel ezelőtt a biennálé kurátora, H. Szilasi Ágota írta, „a legfontosabb az, hogy a vízzel oldódó festékek és a velük kombinálható anyagok közt valójában oly szabadsághoz, kifejező és hatásrendszerhez juthat a művész, mint kevés hagyományos festészeti vagy grafikai eljárás esetén. Így a stílusváltozatosság lenyűgöző, ahány művész, annyi sajátos nyelvezet.”

Abban egyébként, hogy a magyar akvarell a harmadik évezred elején sokszínű képet mutat, jelentős szerepe volt és van annak a munkának is, amelyet a Magyar Vízfestők Társasága végzett az elmúlt időszakban. Több mint két évtizede annak, hogy első kiállítását *Színes víz* címmel megrendezte, azóta pedig rendszeresen meghirdeti pályázatait különböző témákban vagy éppen

JUHÁSZ NÓRA: *Élményfestés*, 2018, akvarell

akvarell egyre összetettebb, egyre aktuálisabb tartalmak kifejezésére tört, úgy bővítette eszköztárát is. A gouache, a tempera, a tus, a diófapác, a színes kréta, a ceruza alkalmazása régóta polgárjogot kapott az akvarellfestészetben, manapság pedig, ahogyan a mostani triennálé anyaga mutatja, újabb eszközöket, technikákat képes integrálni az ecolin festéktől a faágakig, a zománcból az installációig.

Hogy mi a helyzet az akvarellal a jelenben, arról az ötven évvel ezelőtt, 1968-ban indult sorozat tárlatain lehetett a legjobban tájékozódni. Mondhatni, a magyar akvarell a művészi kísérletezés terepévé vált a biennálék évtizedeiben. Az új anyagok, eszközök főhasználása, a műfaji határok átlépése, a különböző területek demokratizálódása együtt járt azzal, hogy miközben egyre kevesebb lett a „tisztá” akvarell, a vegyes eljárások alkalmazása a műfajon belüli kifejezési lehetőségek gazdagodását is jelentette. A 80-as években, részben az új festészet hatására, megindult a méretek növekedése, a következő évtizedben pedig a két dimenzióból az akvarell kilépett a térbe a kiállítótérbe lógatott vagy a padlóra helyezett installációk részeként. Számos olyan izgalmas mű született, amely új elemeket, megoldásokat alkalmaz, ötvöz az akvarell hagyományos, angol eszközeivel. Paradox módon azonban ez nem megkérdőjelezi,

gyűjti össze tárlatain az akvarellfestészet újabb termésének legkiválóbb, legkísérletezőbb alkotásait. Mindez, természetesen a tagság lelkesedésén túl, elsősorban talán a vezetői – a legutóbbi hosszabb időszakban Szily Géza festőművész, a társaság nemrégiben leköszönt, a stafétabotot Lobler Ferencnek átadó elnöke – odaadó munkájának köszönhetően. Nos, a társaság a 90-es évek végén indította el sorozatát *Angol akvarell magyar ecsettel* címmel arra a bizonyos klasszikus akvarellfestő technikára utalva, melyet mai művészeink kiváló elődje, Barabás Miklós a Lago Maggiore partján sajátított el skót kortársától, William Leighton Leitch-től 1834-ben. Az azóta eltelt időben egyéni, csoportos tárlatok tucatjaival mutatta be a magyar akvarell sokszínűségét, illetve igyekezett erősíteni azt. Tagjainak munkásságáról a triennáléhoz kapcsolódva a *Víz-szint* című csoportos tárlat számol be az Alkotóházban. Jelen és múlt kapcsolódik össze most, a tárlatsorozat indulásának ötvenedik évfordulóján. A várban hamarosan bemutatják a *Víz-hangok* című katalógust, amely az eddigi nagydíjasok munkáiból kínál válogatást, a zsinagógában pedig két kiállítást is rendeznek: a *Párhuzamosan* című bemutatató az egri akvarellkiállítások, a salgótarjáni rajz és a miskolci grafikai tárlatok történetét mutatja be a karzaton, a földszinten pedig *Csillagfény* címmel rendezik meg Földi Péter Kossuth-díjas festőművész, a legutóbbi triennálé nagydíjasa egyéni tárlatát.

Fotó: ????

KIRÁLY GÁBOR: *Veszettek*, 2018, vászon, akvarell, 42×63 cm

Nos, ami a sokszínűséget, az elmélyült kísérletezést, az ebből megszülető egyéni hangot illeti, az idei anyagot szemlélve bizonyosan nem lesz hiányérzetünk. Nagy egyébként már a kínálat, a „felhozatal” is, hiszen majdnem háromszáz, egészen pontosan 292 alkotó pályázott, és összesen 699 művet küldtek be. Ezek nagy része sajnos nem kerülhet közönség elé, és a sajnos szót nem a kizsúrizettekkel szembeni udvariaságból használom: egyszerűen nincs elegendő hely több mű bemutatására, mint amennyi – 147 alkotó 234 műve – a falra kerül. Ha úgy tetszik, egyféle keresztmetszetet, „látletet” adhat így a triennálé az akvarell mai magyarországi helyzetéről, a különböző generációkon belüli népszerűségéről. Ilyen értelemben átfogja a kortárs magyar művészet egészét, hiszen a legidősebb kiállító, Gábor Magda 1924-ben született, három évvel később, mint a tavaly elhunyt Szilárd Klára, akinek egy műve mintegy hommage-ként került be az összeállításba. Nem hiányoznak a tárlatról az idősebb, meghatározónak nevezett mesterek művei sem: Bráda Tibor vagy Szily Géza valóban meghatározó képviselője a mai magyar akvarellművészetnek.

A folyamatosság jellemzi elsősorban a művészek alkotásait, ahogyan a fődíjas Kótai Tamás hosszú ideje letisztult jelképeit, izgalmas faktúrájú felületeit, a középgenerációhoz tartozó, Eger város díját megkapó Lobler Ferenc alumíniumlemezzre

festett újomantikus, az expresszív, látomásos elemeket geometrikus szerkezettel ellenpontozó kompozícióit, a Dobó István Múzeum vásárlási díjával elismert Nagy Gábor Tisza-gáti mikrovilágokkal az emberi lét egészét modellező munkáit is. A mítosz és a realitás ötvöződik Király Gábor művein, aki a miskolci Hermann Ottó Múzeum alkotói díját abszolválhatta. Az egeri Eszterházy Károly Egyetem fiatal alkotók számára alapított díját Bánkúti Gergő kapta meg másfél tucatnyi kis méretű lapból összeálló, nemes egyszerűséggel *Akverellek* címmel kiállított munkájára, melyen a mindennapi

élet részletei, figurái a groteszk, az irónia iránt érzékeny fiatal művész sajátos interpretációjában értelmeződnek.

Ezzel pedig visszaérkeztünk a fiatalokhoz, akik közül az idén Egerben jóval többen állítanak ki, mint máskor, és ezt a tárlat szerény anyagi háttere, a díjak számának limitáltsága láttán még egzisztenciális okokkal sem magyarázhatjuk. Sok volt a 35 év alatti fiatal – összesen 74 – a pályázók között is, és a

Fotó: ????

NAGY GÁBOR: *Tiszagáti metszetek* (kompátkelő), 2018, akvarell, tus, diófacap, 70×50 cm

Fotó: ????

kiállítók egyharmada – összesen 38 – is ebbe a korosztályba tartozik. Az is a triennálé érdekessége, hogy a kiállítók közül 66-an a korábbiak egyikén sem szerepeltek, ami jól érzékelteti a műfaj, a technika

iránt megújuló érdeklődést, a rendezvény vonzerejét. Jó néhányan adtak be erős anyagot, 23-an a maximális három művel szerepelnek, s 65-en vannak olyanok, akiknek valamennyi beadott műve kiállításra került. Noha a statisztika olykor kissé unalmasnak tűnik, valójában igen beszédes dolog. Érzékelteti, hogy a triennálékként megújult biennálék sorozata a következő években is érdemes lesz a figyelemre, és alkalomról alkalomra csattanós választ ad azoknak, akik az akvarellt legfeljebb a festészet előszobájának vagy a múlt relikviájának tartották. Igaz, mára nem a funkciók elválasztására, rangsorolására, hanem éppenséggel az értékazonosságra helyezük a súlyt. Keressük az élet valódi koordinátáit abban a reményben, hogy a kiállítás egyik legfiatalabb résztvevője, az 1996-os születésű Csanálosi Mária mégiscsak téved, amikor munkája címében így fogalmaz: *Te itt csak vendég vagy.*

Nem, kérem, otthon vagyunk az akvarellel a jelenben, Magyarországon.

KÓTAI TAMÁS: *Amikor egy vonatot bzmotnak hívnak*, 2018, papír, akvarell, 61×91 cm

LOBLER FERENC: *REM*, 2018, akvarell, gouache, alumíniumlemez, 90×90 cm

Fotó: ????